زمستان سخت بدون روتوش

انکار زمستان سخت اروپا و القای وقوع زمستان سخت برای ایران، چیزی جز یک سناریوی رسانه‌ای توسط برجامیون برای فشار به دولت سیزدهم جهت پذیرفتن شروط آمریکا در مذاکرات غیرمستقیم نیست

۲۲

Bloomberg Subscribe
Markets | Economics
Europe's $1 Trillion Energy Bill Only Marks Start of the Crisis
High prices could last years and aid is becoming unaffordable
Relief on global gas markets isn't expected until 2026

مقایسه خسارت اروپا و ایران در زمستان سخت

بهتر است مقایسه‌ای بین بحران گازی اروپا و کمبود گاز موردی در ایران داشته باشیم. طبق گزارش بلومبرگ فقط خسارت اروپا در حمایت از قبوض گاز مصرف‌کنندگان اروپایی بیش از هزارمیلیارد دلار است

۲۳

همشهری بین‌الملل

شنبه ۱ بهمن ۱۴۰۱ ■ ۲۸ جمادی‌الثانی ۱۴۴۴ ■ سال سی‌ویکم ■ شماره ۸۶۹۵

بحران گازی اروپا، میراث جنگ اوکراین

با وجود خوشبینی اروپایی‌ها نسبت به پایان بحران انرژی، کارشناسان معتقدند که هنوز تا نقطه پایان بحران راه درازی باقی است و سال ۲۰۲۳ زمان اصلی بروز بحران است

گزارش
فرزاد کازرونی
روزنامه‌نگار

افزایش واردات گاز مایع طبیعی(ال‌ان‌جی)، پرداخت یارانه انرژی و به راه انداختن جنبش کاهش مصرف ازجمله اقداماتی است که اروپایی‌ها برای مدیریت کردن بحران انرژی در زمستان امسال در پیش گرفتند؛ بحرانی که گرچه با تحمیل هزینه گزاف به مصرف‌کنندگان - به‌ویژه در بخش صنایع - و کاهش سرمای هوا در زمستان مهار شده اما چشم‌انداز آن در زمستان آینده همچنان برای رهبران اروپایی و صاحبان صنایع نگران‌کننده است.

تامین انرژی تقریبا مهم‌ترین چالش اروپا در سال گذشته میلادی(۲۰۲۲) بود؛ چراکه پس از آغاز جنگ روسیه و اوکراین، این قاره با یکی از جدی‌ترین بحران‌های انرژی در تاریخ خود روبه‌رو شد. ۱۱ماه قبل، با آغاز جنگ، قیمت انرژی به‌شدت افزایش یافت چرا که انتظار می‌رفت این درگیری هزینه‌های تولید را افزایش داده و در زنجیره تامین انرژی اختلال ایجاد کند؛ پیش‌بینی‌ای که محقق شد. در نخستین روز جنگ قیمت هر بشکه نفت برنت به ۱۰۰دلار رسید که در ۸سال گذشته بی‌سابقه بود. علاوه‌بر این، شاخص سهام در بازارهای آسیایی و نیز معاملات آتی شاخص سهام در بازارهای آمریکایی و اروپایی نزدیک به ۳درصد سقوط کرد؛ آن هم در شرایطی که قیمت کالاها به‌شدت افزایش می‌یافت.

پس از آغاز جنگ، غرب در نخستین اقدامات تلافی‌جویانه خود تلاش کرد تا با یافتن تامین‌کنندگان جدید گاز، واردات گاز از روسیه را متوقف کرده و در این مسیر مجموعه‌ای از تحریم‌ها را برای منزوی کردن مسکو اعمال کند. اما تبعات تحریم‌های غربی علیه روسیه دامن اروپایی‌ها را گرفت و هزینه‌های زندگی و تورم چنان جهشی یافت که در چند دهه اخیر بی‌سابقه بوده است.

گرچه برخی کشورها چون قطر و جمهوری آذربایجان به‌عنوان جایگزین‌های روسیه در تامین گاز اروپا مطرح شدند اما این راهکارهای بلندمدت نمی‌توانست از چالش روزانه کمبود گاز اروپایی‌ها بکاهد. بر همین اساس بود که کمیسیون اروپا از کشورهای عضو اتحادیه اروپا خواست تا مصرف گاز طبیعی خود را تا بهار آینده حداقل ۱۵درصد کاهش دهند.

۳ماه پیش بود که روسیه صادرات گاز به اروپا از خط لوله نوردااستریم را متوقف کرد که باعث شد تا قیمت گاز بار دیگر افزایش پیدا کند. قبض‌های نجومی برق و گاز به‌قدری در اروپا خبرساز شده بود که حتی برخی از برنامه‌های تلویزیونی مثلا در انگلیس «پرداخت قبض» را به‌عنوان جایزه شرکت در مسابقات تلویزیونی اعلام کردند. بحران انرژی در نهایت بانک مرکزی اروپایی را وادار کرد تا در اقدامی تاریخی نرخ بهره را ۷۵واحد افزایش داده و به ۱,۵۰درصد برساند. کشورهای اروپایی نیز در ۳ماهه چهارم سال ۲۰۲۲ برای کاستن از دامنه تبعات افزایش قیمت برق و گاز ضمن اعلام بسته‌های حمایتی برای خانواده‌های کم‌درآمد، مالیات انرژی را کم کرده و مصرف انرژی را در ساختمان‌های دولتی پایین آوردند. همچنین کمیسیون اروپا پیشنهاد کرد که از شرکت‌های انرژی مالیات بیشتری گرفته شود، قبض گاز و برق به‌طور جداگانه صادر و کاهش اجباری ۵درصدی مصرف برق در ساعات اوج مصرف اجرایی شود. با وجود این تمهیدات، انفجار در خط لوله نوردااستریم و کاهش سطح فشار گاز در ۲۶سپتامبر(چهارم مهرماه) باعث بحرانی‌تر شدن شرایط شد. تنها ۲هفته پس از این انفجار، قیمت گاز مثلا در یونان با افزایش ۳۳۲درصدی، رکورد تازه‌ای بر جا گذاشت. در این میان، تحولاتی چون اعتصاب ۱۲نیروگاه برق هسته‌ای از ۱۸نیروگاه هسته‌ای فرانسه نگرانی‌ها نسبت به وخیم‌تر شدن بحران انرژی را تشدید کرد.

پس از آغاز جنگ، غرب در نخستین اقدامات تلافی‌جویانه خود تلاش کرد تا با یافتن تامین‌کنندگان جدید گاز، واردات گاز از روسیه را متوقف کرده و در این مسیر مجموعه‌ای از تحریم‌ها را برای منزوی کردن مسکو اعمال کند. اما تبعات تحریم‌های غربی علیه روسیه دامن اروپایی‌ها را گرفت و هزینه‌های زندگی و تورم چنان جهشی یافت که در چند دهه اخیر بی‌سابقه بوده است

در ماه‌های گذشته افزایش قیمت‌ها و تورم ناشی از جنگ باعث تشدید نارضایتی‌ها و تظاهرات‌های سراسری در کشورهایی چون انگلیس، فرانسه و آلمان شده است. به‌گزارش وب‌سایت ای‌بی‌سی، افزایش شدید قیمت انرژی تأثیر چشمگیری بر درآمد قابل تصرف خانوارهای اروپایی داشته و آن را کاهش داده است. درآمد قابل تصرف درآمدی است که فرد می‌تواند، به مصرف و پس‌انداز، تخصیص دهد و مقدار آن، از طریق کسر کردن مالیات بر درآمد از درآمد شخصی به‌دست می‌آید.

هشدار درباره اعتماد به نفس کاذب اروپا

حدود یک‌ماه پیش بود که اعلام شد قیمت گاز طبیعی در اروپا به لطف زمستان ملایم امسال و واردات چشمگیر گاز ال‌ان‌اجی کاهش یافته و به سطح پیش از جنگ نزدیک شده است. خبرگزاری فرانسه نیز هفته گذشته گزارش داد که قیمت پایه گاز طبیعی در اروپا تحویلی در هلند برای یک مگاوات ساعت، در ابتدای سال ۲۰۲۳ به حدود ۷۳یورو کاهش یافته که پایین‌ترین قیمت از ۲۱فوریه ۲۰۲۲(دوم اسفندماه ۱۴۰۰) محسوب می‌شود. براساس گزارش‌ها، قیمت عمده‌فروشی گاز نیز در یک‌ماه گذشته، ۵۰درصد کاهش داشته است.

در ماه‌های گذشته افزایش قیمت‌ها و تورم ناشی از جنگ باعث تشدید نارضایتی‌ها و تظاهرات‌های سراسری در کشورهایی چون انگلیس، فرانسه و آلمان شده است. افزایش شدید قیمت انرژی تاثیر چشمگیری بر درآمد قابل تصرف خانوارهای اروپایی داشته و آن را کاهش داده است. درآمد قابل تصرف درآمدی است که فرد می‌تواند، به مصرف و پس‌انداز، تخصیص دهد و مقدار آن، از طریق کسر کردن مالیات بر درآمد از درآمد شخصی به دست می‌آید

در شرایطی که اروپایی‌ها با اشاره به کاهش قیمت اخیر از پشت سر گذاشتن بحران انرژی می‌گویند، کارشناسان هشدار می‌دهند که هنوز تا نقطه پایان بحران راه درازی باقی است. به‌عنوان مثال، آژانس بین‌المللی انرژی چندی پیش هشدار داد که بحران کمبود گاز هنوز هم در زمستان ۲۰۲۴-۲۰۲۳ در کمین اروپاست.

براساس محاسبات آژانس بین‌المللی انرژی، در صورت توقف کامل صادرات گاز روسیه و همچنین با توجه به جهش اخیر اقتصادی چین، کشوری که بخش بزرگی از گاز ال‌ان‌جی را جذب خود می‌کند، اروپا در زمستان سال آینده با کمبود دست‌کم ۳۰میلیارد مترمکعب گاز روبه‌رو خواهد بود. به‌گزارش یورونیوز، فاتح بیرول، مدیر آژانس بین‌المللی انرژی، با هشدار درباره اعتماد به نفس کاذب اروپایی‌ها نسبت به پایان بحران انرژی گفته ذخایر اروپا در آغاز زمستان ۲۰۲۴-۲۰۲۳ تنها تا میزان ۶۵درصد پر خواهد شد درحالی‌که این ذخایر هم‌اکنون به ۹۵درصد ظرفیت خود رسیده است.

این آژانس با تأکید بر تداوم مشکلات و بحران‌های پیش‌رو در زمینه انرژی هشدار داده آسودگی خاطری که به‌واسطه سطوح ذخیره فعلی همراه با کاهش اخیر بهای گاز و دمای غیرمعمول پاییز امسال ایجاد شده، نباید منجر به نتیجه‌گیری‌های بیش از حد خوشبینانه درخصوص آینده شود چرا که پر شدن ذخایر گازی در تابستان امسال متاثر از عواملی کلیدی بوده که ممکن است در سال ۲۰۲۳ تکرار نشوند. یکی از عوامل کلیدی این بود که روسیه پیش از شروع جنگ و کاهش صادرات خود، به‌شکل معمول اقدام به گازرسانی به اروپا کرد.

روسیه در نهایت باید حدود ۶۰میلیارد مترمکعب گاز را برای کشورهای عضو اتحادیه اروپا تامین می‌کرد؛ حال آنکه به‌گفته آژانس بین‌المللی انرژی، تحقق این امر در سال ۲۰۲۳ بسیار بعید خواهد بود. علاوه‌بر این، کاهش نیازهای چین به گاز طبیعی مایع در سال‌جاری سبب شد تا دست اروپایی‌ها برای خرید این فراورده گازی بازتر شود. آژانس بین‌المللی انرژی تأکید می‌کند که با توجه به رشد اقتصادی چین، این کشور ممکن است حجم بیشتری از تولید جهانی گاز طبیعی مایع را در سال آینده به‌سوی خود جلب کند و در این صورت اروپا سهم کمتری نصیبش خواهد شد.

روزنامه ال‌پائیس نیز با اشاره به ریسک‌های انرژی برای صنایع اروپایی نوشته: «تحولات مثبت اما کوتاه‌مدتی چون کاهش قیمت گاز در ماه‌های گذشته نمی‌تواند چالش‌هایی که صنایع وابسته به انرژی اروپا به‌دلیل قیمت بالای برق و گاز با آن روبه‌رو شده‌اند را پنهان کند. واقعیت این است که اروپا شاید به‌لحاظ فنی دچار رکود اقتصادی تمام‌عیار نشود، اما چشم‌انداز رشد اقتصادی این منطقه به‌دلیل بحران انرژی و اختلال در زنجیره تامین و همچنین پیش‌بینی‌ها نسبت به کمبود گاز و افزایش قیمت برق در زمستان آینده همچنان ضعیف است. اروپایی‌ها برای کنار گذاشتن کامل گاز روسیه به منابع و زیرساخت‌های جدیدی نیاز دارند که تامین آن در کوتاه‌مدت اگر نه غیرممکن که بسیار دشوار خواهد بود»

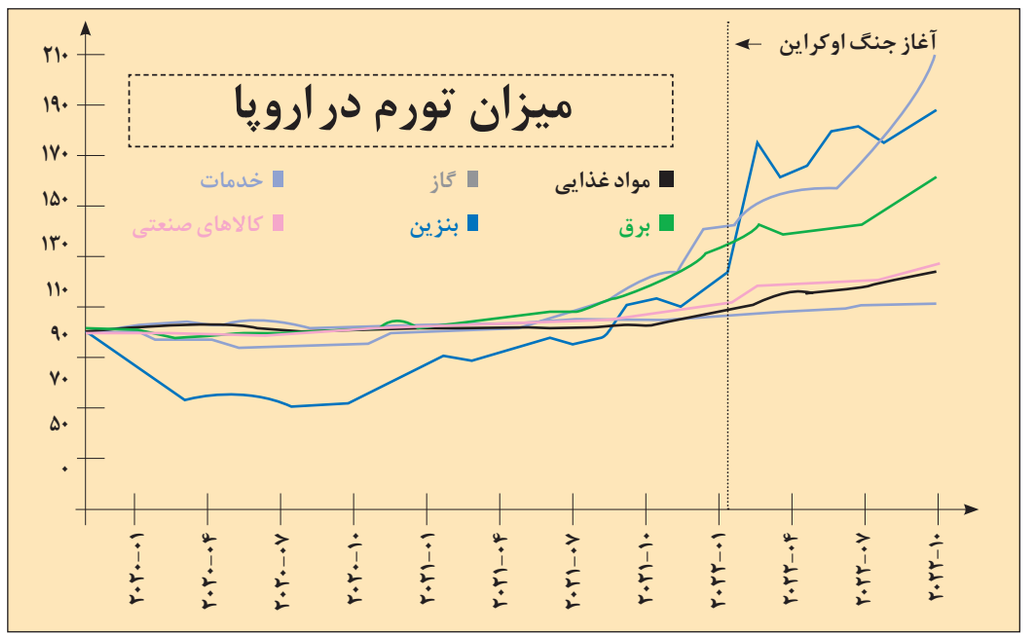

نکته

تعطیلی کمپانی بزرگ موادغذایی در فرانسه

طبق گزارش روزنامه فیگارو، کمپانی بزرگ غذایی فرانسه به‌دلیل قبوض سرسام‌آور برق تعطیل شد. کمپانی کوفیجئو مالک چندین برند غذایی فرانسوی، نصف کارخانه‌های خود را به‌دلیل ۱۰برابر شدن قبوض انرژی تعطیل کرد.

قطعی برق معابر در زمستان فرانسه

به گزارش یورونیوز دقت کنید. این رسانه قطعی برق معابر و خیابان‌ها را به‌عنوان یک تدبیر توسط دولت فرانسه برای مقابله با بحران انرژی عنوان کرده است؛ درحالی که اگر همین اتفاق در ایران رخ می‌داد، نشانه زمستان سخت بود!

افزایش قیمت هیزم در آلمان

یکی دیگر از پدیده‌های عجیب در زمستان سخت اروپا، روی آوردن مردم به استفاده از هیزم به‌عنوان سوخت برای گرمایش خود بوده است. راشاتودی در گزارشی از افزایش بیش از ۸۵درصدی قیمت هیزم در آلمان به‌دلیل افزایش تقاضا خبر می‌دهد.

گرم کردن خانه‌ها با خاک گربه

رسانه تلگراف در گزارشی عنوان کرد که به‌دلیل کمبود انرژی و افزایش قیمت آن، انگلیسی‌ها با خاک گربه خانه‌هایشان را گرم می‌کنند. یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های تامین‌کننده غذای سگ و گربه در انگلیس اعلام کرد که فروش خاک گربه (تکه‌های فشرده چوب که زیر گربه می‌ریزند) در هفته‌های اخیر به‌شدت افزایش یافته و دلیلش هم استفاده مردم انگلیس از خاک گربه برای گرم کردن خانه‌هایشان است.

یادداشت

جاستین تامسون
کارشناس شرکت تی. رو پرایس

این آغاز راه بحران انرژی اروپاست

قیمت گاز در تابستان گذشته، به شدت افزایش یافت و باعث شد تا پیش‌بینی‌ها درباره خاموشی‌ها طولانی، جیره‌بندی و سرمازدگی مردم در خانه‌هایشان در زمستان بالا بگیرد اما روند افزایش قیمت گاز متوقف شده و کاهش یافته است؛ چرا که مشخص شده، اکثر کشورهای اروپایی تا حد زیادی موفق شده اند که مخازن گاز خود را پیش از زمستان پر کنند. اما تصور اینکه بحران انرژی در اروپا تمام شده، تصور اشتباهی است؛ چرا که از بسیاری جهات، این بحرانی است که تازه شروع شده است.

ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه پس از حمله به اوکراین تلاش کرده تا از ذخائر عظیم نفت و گاز روسیه به‌عنوان ابزاری برای تضعیف مخالفان غربی خود استفاده کند. با توجه به وابستگی آلمان، ایتالیا و دیگر کشورهای اروپایی به انرژی ارزان روسیه، این نگرانی در بروکسل وجود داشت که ایستادن در برابر مسکو تبعات سنگین اقتصادی-اجتماعی برای قاره اروپا در پی داشته باشد.

با آشکار شدن تهدید اسلحه گاز پوتین علیه بروکسل، کشورهای اروپایی تلاش کرده‌اند تا منابع جایگزینی پیدا کنند که یکی از مهم‌ترین آنها واردات گاز ال‌ان‌جی از آمریکا بود. همزمان اروپایی‌ها با اعلام سقف قیمت برای انرژی روسیه تلاش کرده اند تا از خانوارها و کسب‌وکارهای اروپایی حمایت کنند. اکنون برنامه‌های پرهزینه به استقراض بیشتر دولت‌ها دامن زده اما توانسته تاحدی بی‌ثباتی اجتماعی را کنترل کرده و جلوی کوچک شدن اقتصادها را بگیرد. مصرف گاز هم به‌دلیل افزایش هزینه‌ها، زمستان ملایم و کاهش تقاضا در بخش صنعتی به‌طور چشمگیری کم شده است. تاسیسات ذخیره‌سازی گاز در اروپا نیز در مقایسه با سال‌های گذشته، عملکرد نسبتا بهتری داشته است. براساس نرخ کنونی تقاضا، این قاره احتمالا با ۳۰ تا ۵۰ میلیارد مترمکعب گاز ذخیره شده تا فصل بهار پیش می‌رود. این بدان معناست که بعید است اروپا در زمستان امسال با بحران جدی انرژی مواجه شود، مگر اینکه تقاضا به دلیل تغییرات ناگهانی آب‌وهوایی افزایش یابد. اما واقعیت این است که برای اعلام پیروزی هنوز خیلی زود است؛ چون اروپا برای تضمین نیازهای انرژی خود برای زمستان ۲۰۲۳ تا ۲۰۲۴ و پس از آن با چالش‌های جدی روبه‌رو است. دوره‌ای که مسکو به عنوان تامین‌کننده اصلی نیازهای انرژی اروپا عمل می‌کرد، به پایان رسیده و بازگشت به دوران پیش از جنگ نیز در کار نیست. در این میان، اروپا باید نیازهای خود را به شیوه دیگری رفع کند اما کنار گذاشتن انرژی ارزان روسیه کار راحتی نیست. با وجود کاهش واردات انرژی از زمان آغاز جنگ، روسیه همچنان بیش از ۴۰درصد از گاز ذخیره شده اروپا برای زمستان امسال را به خود اختصاص داده است. به بیان ساده‌تر اینکه، اگر اروپا در بهار سال آینده حدود ۵۰میلیارد متر مکعب گاز داشته باشد، برای عبور ایمن تا بهار ۲۰۲۴ باید دوباره مقادیر بسیار زیادی گاز ال‌ان‌جی وارد کند. این بدان معناست که اروپا باید با در نظر گرفتن سطح تقاضای امروز جامعه جهانی برای گاز طبیعی، حداقل ۳۰ تا ۳۵ درصد از بازار جهانی گاز ال‌ان‌جی را به خود اختصاص دهد و به محض اینکه حجم قراردادهای قبلی پایان یافت، قراردادهای جدید را منعقد کند که عملی کردن آن بسیار دشوار است.

واردات گاز ال‌ان‌جی اروپا از آمریکا، امسال ۱۲درصد افزایش داشته است اما این نرخ رشد، نمی‌تواند افزایش پیدا کند؛ چرا که در حال حاضر صادرات آمریکا در بالاترین ظرفیت خود قرار دارد. از سوی دیگر، حتی اگر آمریکا امکان صادرات بیشتر گاز طبیعی را داشت، ظرفیت اروپا برای پردازش این گاز بسیار محدود است. گرچه اروپایی‌ها طرح‌هایی را برای افزایش زیرساخت‌های لازم برای پردازش گاز ال‌ان‌جی آغاز کرده‌اند اما به نتیجه رسیدن این طرح‌ها، چند سالی زمان لازم دارد؛ چیزی که اروپایی‌ها به شدت کم دارند.

علاوه بر این، بخش زیادی از واردات ال‌ان‌جی به اروپا در سال جاری از روسیه وارد شده که ادامه این روند به‌دلیل تحریم‌ها در سال آینده، امکان‌پذیر نخواهد بود. تقاضای جهانی برای ال‌ان‌جی نیز در سال آینده احتمالا افزایش خواهد یافت؛ به‌ویژه اینکه چین با کنار گذاشتن سیاست کووید صفر، در انتظار رشد اقتصادی و در نتیجه افزایش تقاضا خواهد بود. گاز ال‌ان‌جی همین حالا هم بسیار گران است و احتمالا در ماه‌های آینده نیز با افزایش تقاضا، گران‌تر هم خواهد شد.

در بخش انرژی‌های تجدیدپذیر نیز، شاید این انرژی‌ها در سال‌های آینده بتوانند جایگزین بخشی از انرژی روسیه شوند اما در کوتاه‌مدت نمی‌توانند به رفع چالش‌های پیش‌روی اروپایی‌ها کمک چندانی کنند؛ چرا که برنامه‌ریزی، تامین مالی و ساخت مزارع بادی و خورشیدی یک فرایند زمان‌بر چندین‌ساله است. این بدان معناست که سوخت‌های فسیلی، همچنان برای مدتی نقش کلیدی در رفع نیازهای انرژی اروپا خواهند داشت. بنابراین بحران انرژی اروپا در آینده‌ای کوتاه به پایان نخواهد رسید و تاثیرات کلان اقتصادی آن تا سال‌های متمادی ادامه خواهد داشت.